

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA BIOLOGIE

Respondent (student SŠ)

a přírodopisné vzdělání na základní škole

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ČESKÉ BUDĚJOVICE

2012

AUTOR DIPLOMOVÉ PRÁCE: Ludmila Řeháčková

VEDOUCÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE: PaedDr. Radka Závodská, Ph.D.

ANOTACE

Řeháčková L.: Respondent (student SŠ) a přírodopisné vzdělání na základní škole
Diplomová práce, 2012

Diplomová práce prezentuje vztah studentů k přírodopisnému vzdělání na základní škole nebo nižším stupni víceletého gymnázia a roli, kterou hrála v jejich životě základní škola. Dále zjišťuje důvody oblíbenosti přírodopisu, vztah respondenta k učitelům a k různým typům vyučovacích aktivit.

Součástí diplomové práce bylo vytvoření dotazníku a jeho zadání studentům středních škol v Českých Budějovicích.

Vyhodnocení zjištěných výsledků bylo provedeno grafickou formou (grafy, tabulky) a pro jasnější porozumění také slovně.

Klíčová slova – základní škola, nižší stupeň víceletého gymnázia, dotazník, respondent, přírodopisné vzdělání

Vedoucí diplomové práce: PaedDr. Radka Závodská, Ph.D.

Katedra biologie

Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta

ANNOTATION

Řeháčková L.: Respondent (high school student) and nature education at primary school

Thesis, 2012

This thesis presents students relationship to the nature education at primary school or at lower secondary school level and shows the primary school role in life of students. Further there are investigated reasons for the popularity of natural history, respondent's relationship to teachers and to different types of teaching activities.

A part of this thesis was to create a questionnaire which was assigned to high school students in the city of České Budějovice. The questionnaire result assessment was performed in combination of graphical and table forms with the additional text comment providing a clearer reading comprehension.

Key words – primary school, lower secondary school level, questionnaires, respondent, natural education

Supervisor: PaedDr. Radka Závodská, Ph.D.

Department of Biology

University of South Bohemia, Faculty of Education

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdání textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 25. 4. 2012

.....

Poděkování

Děkuji vedoucí mé diplomové práce PaedDr. Radce Závodské, Ph.D., za cenné rady, podnětné připomínky, ochotu a porozumění, s nímž mě při této práci vedla. Děkuji také kolegyni Markétě Bílé za spolupráci při tvorbě dotazníku. Dále děkuji ředitelům a učitelům středních škol, na kterých mi bylo umožněno provést dotazníkové šetření.

Vypracování této diplomové práce bylo podpořeno grantem GAJU 065/2010/S.

OBSAH

1. ÚVOD	- 1 -
2. TEORETICKÁ ČÁST	- 2 -
2.1. Charakteristika dotazníkového šetření	- 2 -
2.1.1. Druhy položek v dotazníku	- 2 -
2.1.2. Požadavky na konstrukci dotazníku	- 4 -
2.1.3. Struktura dotazníku	- 5 -
2.1.4. Výběr dotazníku	- 6 -
2.1.5. Předvýzkum	- 6 -
2.1.6. Zadávání dotazníku	- 7 -
2.1.7. Vlastnosti kvalitního dotazníku	- 7 -
2.1.8. Výhody dotazníku	- 8 -
2.1.9. Neýhody dotazníku	- 9 -
2.1.10. Vztah mezi výzkumníkem a dotazovaným	- 10 -
2.1.11. Vzhled dotazníku	- 10 -
2.1.12. Motivace k vyplňování dotazníku	- 11 -
2.2. Vztah žáků k základní škole a přírodopisnému vzdělání	- 12 -
3. METODIKA	- 15 -
3.1. Způsob sběru dat pro diplomovou práci	- 15 -
3.2. Tvorba dotazníku	- 15 -
3.3. Předvýzkum - zkušební varianta dotazníku	- 16 -
3.4. Respondenti dotazníkového šetření	- 16 -
3.5. Zadávání dotazníku	- 17 -
3.6. Vyhodnocování dotazníku a zpracování získaných údajů	- 18 -
4. VÝSLEDKY	- 19 -
5. DISKUZE	- 50 -
6. ZÁVĚR	- 57 -
7. SEZNAM LITERATURY	- 60 -
8. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	- 63 -
9. SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	- 64 -
10. SEZNAM PŘÍLOH	- 66 -

1. ÚVOD

Za hlavní cíl si tato diplomová práce klade objasnit, jakou roli v životě respondentů hrála obecně základní škola a konkrétně přírodopisné vzdělání, které získali na druhém stupni základní školy nebo nižším stupni víceletého gymnázia. Zároveň je práce cílena na zjištění oblíbených a neoblíbených předmětů u respondentů během docházky do základní školy a především pak na odhalení důvodů oblíbenosti přírodopisu a na jeho postavení v rámci ostatních přírodovědných předmětů.

Výzkum byl proveden na středních školách v Českých Budějovicích pomocí dotazníkového šetření.

Dotazníkové šetření mělo rovněž sloužit k potvrzení následujících hypotéz:

- 1) Hlavním důvodem obliby docházky do základní školy je možnost pobývat ve společnosti spolužáků.
- 2) Na základních školách a nižším stupni víceletých gymnázií převažují ženy (učitelky) nad muži (učiteli).
- 3) Z přírodovědných předmětů byl nejoblíbenějším předmětem přírodopis.
- 4) Studenti gymnázií a středních odborných škol s maturitou měli na základní škole k přírodopisu bližší vztah než studenti středních odborných škol bez maturity.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. Charakteristika dotazníkového šetření

Dotazník patří mezi relativně nepoužívanější metodu k získání dat v pedagogickém výzkumu. Dle Gavora (2000) je dotazník způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Podobně Skalková a kolektiv (1983) definují dotazník jako metodu, která sbírání dat staví na dotazování osob a je vhodná pro hromadné získávání dat. Chráska (2007) charakterizuje dotazník jako soustavu předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny, a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.

Dotazníkové šetření je řazeno mezi metody kvantitativního výzkumu, které umožňují získat za krátký časový úsek velké množství informací od většího počtu respondentů než například interview.

2.1.1. Druhy položek v dotazníku

K získávání informací v dotazníku se používají jednotlivé položky, nebo také otázky, kterými dotazovatel zjišťuje názory a postoje dotazovaného. Dle Skalkové a kolektivu (1983) se v dotazníku setkáváme jak s termínem „otázka“, tak s termínem „položka“, jelikož nepoužíváme u položek vždy tázací formu, ale také oznamovací a rozkazovací, kdy má například respondent označit souhlasné tvrzení.

Položky v dotazníku dělíme na položky dle cíle, dle formy požadované odpovědi a dle obsahu.

Dotazníkové položky dle cíle:

Chráska (2007) rozděluje dotazníkové položky dle cíle:

- a) Kontaktní položky - slouží k vytvoření potřebného kontaktu mezi respondentem a autorem dotazníku, zpravidla jsou snadné a nenáročné, mají za úkol uvést respondenta do obsahu problematiky daného dotazníku. U těchto položek je nutné

vyvarovat se zjišťování demografických údajů, které může vést k pochybnosti o anonymitě dotazování.

- b) Funkcionálně psychologické položky – poskytují odstranění případného napětí u respondenta a jejich použití je vhodné při přechodu od jednoho tématu k druhému. Použitím funkcionálně psychologických položek se dá též předejít stereotypu u respondenta, který může nastat při kladení více otázek na jedno téma.
- c) Kontrolní položky – slouží k prověření věrohodnosti zjišťovaných informací. Existuje více druhů kontrolních položek, jednou z nich je opakované zjištění jedné skutečnosti, přičemž při zjištění rozporu mezi odpověďmi položku vyřadíme jako nevěrohodnou. Další druh kontrolní položky je užití otázek, které se ptají na neexistující skutečnost, podle způsobu odpovědi respondenta opět uvažujeme o nevěrohodnosti odpovědi. Hlavní zásadou při používání kontrolních položek v dotazníku je neumístění kontrolní otázky v blízkosti položky, kterou kontrolujeme.
- d) Filtrační položky – zařazují se před položky základní a jejich úloha je vyřadit ty jedince, kteří pro šetření nemají význam.

Dotazníkové položky dle formy požadované odpovědi:

Skalková a kolektiv (1983) rozdělují dotazníkové položky dle formy požadované odpovědi:

- a) Položky otevřené (nestrukturované) – dávají dotazovaným vztahový rámec, ale nepřikazují přesněji ani obsah ani formu jejich odpovědi, respondenti se sami rozhodují, jak na danou položku odpoví. Nevýhodou otevřené položky je časová náročnost při jejím zpracování a nutnost respondentovy dovednosti písemně se vyjadřovat.
- b) Položky uzavřené (strukturované) – poskytují respondentovi volbu mezi dvěma nebo více možnostmi odpovědi, kdy se může jednat o položky zcela uzavřené, tzv. dichotomické položky – odpověď ano - ne, nebo položky s více možnostmi odpovědi, tzv. polytomické položky.
- c) Škálové položky – mají pevně dané možnosti, respondent vybírá určitý bod na škále, autor dotazníku musí však zvažovat obtížnost formy této položky.

Dotazníkové položky dle obsahu:

Chráska (2007) dělí dotazníkové položky dle obsahu:

- a) Položky zjišťující fakta – jsou jednoduché na odpovídání, a proto se řadí jako úvodní položky dotazníku. Pro odlehčení od náročnějších otázek vkládáme zjišťující položky i v průběhu dotazování. Položky zjišťující fakta slouží často k získání demografických údajů jako je věk, pohlaví, zaměstnání, apod.
- b) Položky zjišťující znalosti nebo vědomosti – při použití těchto položek v dotazníku je nutné opatrné formulování otázek, čímž se vyhneme kompromitování respondenta při jeho neznalosti.
- c) Položky zjišťující mínění, postoje a motivy – jsou obtížné na formulaci a na postavení v dotazníku, autor dotazníku se musí vyvarovat vnucování vlastních postojů a názorů respondentovi.

2.1.2. Požadavky na konstrukci dotazníku

Při sestavování dotazníku je nutné dbát mnoha pravidlům a zásadám a vyvarovat se základním chybám, jejichž vinou by mohlo dojít k nepochopení obsahu jednotlivých položek respondentem.

Podle Chrásky (2007) by měla být dodržována následující pravidla při sestavování dotazníku:

- Položky v dotazníku musí být jasné a srozumitelné všem respondentům bez ohledu na věk, vzdělání a motivaci.
- Definice položek v dotazníku musí být co možná nejstručnější.
- Při tvorbě položek je nutné dodržet jednoznačné znění, různí respondenti nesmí chápat jednu položku více způsoby.
- Snažíme se vyvarovat přílišné obsáhlosti dotazníku, která by mohla vést ke znučení respondenta a neúplnému vyplnění dotazníku.
- Položky v dotazníku nesmějí být návodné, napovídající respondentovi, jak mají být zodpovězeny.
- V úvodu dotazníku je vhodné uvést smysl a cíl dotazníku, docílíme tak u respondentů motivace a ochoty spolupracovat.

- Používáme psychologického hlediska při řazení položek v dotazníku, ve střední části dotazníku umístíme nejdůležitější položky. Někdy je vhodné při řazení položek použít tzv. techniku nálevky, která spočívá v tom, že u souboru položek jednoho tématu začneme obecnější položkou a další položky se zužují.
- Při sestavování dotazníku musíme zvažovat následné zpracování získaných údajů, ale nesmíme tomu přehnaně dotazník přizpůsobit (například pomocí zkratk, znaků a kódů), jelikož by mohlo dojít k zmatení respondenta.

2.1.3. Struktura dotazníku

Gavora (2000) uvádí, že každý dotazník má mít propracovanou strukturu a měl by se tedy skládat ze tří hlavních částí:

1. Vstupní části, která by měla obsahovat hlavičku (jméno autora dotazníku), informovat respondenta s cíly dotazníku a vysvětlit význam respondentových odpovědí, čím respondenta motivuje k pečlivému vyplnění dotazníku. Dále někteří autoři uvádějí, že na začátku dotazníku je vhodné informovat o jeho anonymitě, a také poděkovat respondentovi za čas strávený vyplňováním dotazníku.

2. Hlavní části, která tvoří vlastní otázky dotazníku. Na začátek dotazníku by měly být umístěny jednodušší otázky, aby hned na úvod nedošlo k odrazení respondenta od vyplňování. Ve střední části dotazníku by pak měly být složitější a méně zajímavé otázky. Na závěr dotazníku je vhodné začlenit důvěrnější otázky nebo i faktografické otázky (pohlaví, věk respondenta), které nejsou pro respondenta náročné, neboť může být na konci dotazníku již unaven.

3. Závěrečné části, ve které by mělo být respondentovi poděkováno za spolupráci.

2.1.4. Výběr dotazníku

Punch (2008) poznamenává, že každý výzkumník si může zvolit, zda sestaví vlastní dotazník nebo použije nějaký již existující dotazník, popřípadě zkombinuje tyto dvě alternativy. Při této volbě hrají roli čtyři hlediska:

První hledisko – existuje řada skvělých dotazníků, jelikož již bylo uskutečněno mnoho výzkumných šetření v mnoha zemích světa. Největším problémem je však vyhledání patřičného dotazníku, na což je potřeba vynaložit velké úsilí.

Druhé hledisko – je nutné zhodnotit kvalitu vyhledaného dotazníku a ujistit se, že nalezený dotazník obsahuje potřebná data pro daný výzkum.

Třetí hledisko – záleží na tom, do jaké míry je výzkumník schopen sestavit kvalitní měřicí nástroj. Je zapotřebí, aby výzkumník měl zkušenosti a odborné znalosti s metodologií měření.

Čtvrté hledisko – pokud výzkumník nemá žádné zkušenosti s měřením, není v jeho silách sestavit měřicí nástroj, kterým by získal kvalitní data.

Proto Punch (2008) navrhuje, aby byla dána přednost již existujícím měřicím nástrojům před vlastním návrhem.

2.1.5. Předvýzkum

Podle Skutila a kol. (2011) nastává po sestavení dotazníku další fáze, která se nazývá předvýzkum. Tato fáze nám umožňuje objasnit, zda jsou otázky v dotazníku dostatečně zřetelné a získáváme jimi odpovědi, které chceme zjistit. Testujeme tedy validitu a reliabilitu dotazníku. Dále předvýzkumem odhalíme, zda není dotazník příliš obtížný a zda respondenti nestráví jeho vyplňováním velké množství času. Optimální délka vyplňování dotazníku je 20 minut. Předvýzkum realizujeme na malém množství respondentů, se kterými již dále nebudeme spolupracovat.

Výsledky předvýzkumu nezahrnujeme do výsledků dotazníkového šetření, posloužily pouze k úpravě otázek v dotazníku.

2.1.6. Zadávání dotazníku

Zadání dotazníku můžeme provést více cestami. Jak uvádí Skutil a kol. (2011), nejlepší způsob je osobní zadávání dotazníku. Vyvarujeme se tak možnému nesouladu a v případě potřeby můžeme respondentům odpovědět na jejich dotazy. Další variantou je zadávání dotazníku jinou osobou, například vyučujícím, kterého musíme seznámit se všemi podrobnostmi spjatými s dotazníkem. Přesto u tohoto způsobu zadávání dotazníku dochází k chybám, které jsou u osobního zadávání eliminovány. U obou těchto variant bývá velká návratnost dotazníků, obvykle 90-95 %, výjimečně 100 %. Méně vhodnou variantou zadávání dotazníku je e-mail nebo poštovní doručení, obě tyto možnosti jsou spjaty s neúčastí dotazovatele při zadávání a s rizikem nízké návratnosti dotazníku, která se pohybuje kolem 10-15 %.

Kozel (2006) rozděluje způsoby dotazování na písemné, telefonické a elektronické. Upozorňuje na to, že součástí písemného dotazování by měla být i ofrankovaná obálka, abychom zvýšili návratnost písemného dotazování.

2.1.7. Vlastnosti kvalitního dotazníku

Každý dotazník by měl splňovat základní kritéria správného měření. Gavora (1996) a Chráska (2007) se shodují na tom, že v dobrém dotazníku by měla být dodržena validita jednotlivých otázek a reliabilita měření prováděného dotazníkem. Definují je takto:

Validita dotazníku je založená na tom, že dotazník zjišťuje skutečně to, co má. Vysokou validitu mají v dotazníku faktografické otázky, které zjišťují věk, pohlaví, bydliště nebo vzdělání respondenta. S nižší validitou než u faktografických otázek se setkáváme u otázek, které se týkají názorů, postojů a zájmů respondenta. Zda respondent odpoví na otázky správně, nesouvisí pouze se zněním otázek, ale také s respondenty samotnými, někteří lidé odpovídají pravdivě, jiní odpovědi z důvodu zajímavosti záměrně pozměňují. Těmto problémům je možné se vyhnout u anonymního dotazníku, hrozí u něj však jiná úskalí, například respondent může chápat anonymní dotazník jako nedůležitý a odpovídat povrchně. Pro zjištění pozměněných odpovědí

v dotazníku slouží speciální metoda L-otázek (tzv. lži-otázky), které nás informují o věrohodnosti respondentových odpovědí.

Reliabilita dotazníku vyjadřuje spolehlivost a přesnost zkoumaných jevů v dotazníku. Mezi reliabilitou a validitou dotazníku je úzký vztah, vysoká reliabilita je nevyhnutelnou podmínkou dobré validity dotazníku, ale sama o sobě validitu nezajišťuje. K určování reliability existuje více metod, například tzv. metoda štěpení nebo metoda opětovného zadání dotazníku po uplynutí určité časové jednotky.

Disman (2002) doplňuje, že lze validitu testovat několika technikami. Techniky testování validity rozděluje na:

1. Validita založená na členství v nějaké skupině – aplikujeme náš nástroj na skupině, o níž víme, že disponuje vlastností, kterou náš nástroj měří. Například zjišťujeme, zda trvá agresivita u respondenta, který byl již přistižen při ubližování spolužákům.
2. Prediktivní validita – srovnává předpověď postavenou na testovaném měření s konkrétními výsledky. Tento způsob se hodí pro opakované měření, nikoliv pro jednorázový výzkum.
3. Souběžná validita – měření téže vlastnosti je prováděno dvěma nebo více různými postupy. Čím je větší shoda mezi přístupy k měření, tím se zvyšuje pravděpodobnost validního postupu.

2.1.8. Výhody dotazníku

Při výběru metody pro získávání dat musíme zvážit výhody i nevýhody různých metod. Dotazníkové šetření má více výhod než nevýhod. Polonský (2000) je toho názoru, že mezi nepopíratelné výhody dotazníku patří:

- příležitost získat informace a údaje od velkého počtu osob,
- nízká finanční náročnost při poměrně velkém množství získaných dat,
- malá časová náročnost na vykonání dotazníkového šetření,
- možnost klidného přemýšlení nad odpověďmi pro respondenta,

- větší rovnocennost údajů od různých respondentů na základě ustálených otázek, ve kterých nevzniká možnost zkreslení odpovědí jako například u rozhovoru,
- méně rozsáhlá organizační příprava výzkumu,
- jednodušší zpracování údajů z dotazníku oproti rozhovoru,
- respondent je o anonymitě dostatečně přesvědčen.

2.1.9. Nevýhody dotazníku

Dotazníkové šetření je samozřejmě spjato také s několika nevýhodami. Ferjenčík (2000) uvádí, že mezi několik nevýhod dotazníku se řadí:

- menší přizpůsobivost, například nelze klást doplňující otázky,
- znění otázky nemusí být všem respondentům dostatečně pochopitelné,
- věrohodnost získaných dat bývá zpravidla nižší,
- příprava dotazníku si žádá větší důkladnost než příprava interview.

Petrusek (1993) hovoří o tom, že dotazníkové šetření je behavioristického původu a vytýká mu následující vlastnosti, které označuje jako zamlčené předpoklady:

- Dává každá otázka dotazníku všem respondentům stejný význam?
- Je otázka z dotazníku stejně zajímavá pro dotazovaného jako pro dotazovatele, který otázku klade?
- Svědčí respondentovy výpovědi o jeho názoru? A shoduje se tento názor s jeho budoucím nebo reálným chováním?
- Rozumí respondent sociální situaci, na níž je dotazován?
- Je možné popsat sociální realitu pouze rozměry v dotazníku?

Hendl (2005) uveřejňuje ještě několik nevýhod kvantitativního výzkumu, do kterého dotazníkové šetření spadá. Například uvádí, že kategorie a teorie, které dotazovatel uplatňuje, nemusí odpovídat lokálním zvláštnostem. Další nevýhodu spatřuje v tom, že je dotazovatel limitován omezeným způsobem získávání dat.

2.1.10. Vztah mezi výzkumníkem a dotazovaným

Miovský (2009) konstatuje, že mezi výzkumníkem a dotazovaným je čistě mocenský vztah, jelikož výzkumník je osoba zodpovědná za výzkum. Výzkumník má přesnou představu o tom, jak má výzkum proběhnout a co od dotazovaných očekává, a proto se snaží zamezit veškerým rušivým vlivům. Kvantitativně pojatý výzkum se téměř nezaobírá tím, zda výzkumná situace odpovídá, či neodpovídá reálným podmínkám, neuvažuje o širší souvislosti. Oproti kvalitativnímu výzkumu dochází při kvantitativnímu ke snaze eliminovat vlivy, které poškozují a mění výzkumnou situaci. Vzájemná pozice mezi dotazovanými je rovnocenná. Skalková a kolektiv (1983) konstatují, že dotazování je postaveno na sociálním vztahu mezi výzkumníkem a dotazovaným. Výzkumník musí být během výzkumného šetření taktní a striktně dodržovat všechna morální hlediska.

2.1.11. Vzhled dotazníku

Respondent zaujme k dotazníku většinou okamžitý postoj hned po jeho obdržení, proto má na vyplňování dotazníku velký vliv jeho vzhled. Reichel (2009) tvrdí, že v první řadě je důležitá vizuální stránka dotazníku, dojem vzbudí v respondentovi například grafická úprava, kvalita papíru, elegantní barevnost, velikost písma nebo jednoduchý grafický nápad. Dále je nutná jistá uživatelská vstřícnost, která se vyznačuje optimální délkou, nekomplikovanými a názornými volbami odpovědí a zajímavě řešené grafické otázky. Praxe prokázala, že kvalitně zpracovaný formulář dotazníku zvyšuje výrazně jeho návratnost.

2.1.12. Motivace k vyplňování dotazníku

Účastníky dotazníkového šetření je nutné před vyplňováním dotazníku dostatečně motivovat a přesvědčit je o smysluplnosti času věnovaného dotazníku. Na začátku je vhodné vysvětlit respondentům základní informace o dotazníku, jeho význam, důvod jeho vzniku a smysl jeho vyplnění. Respondenti mohou být k vyplňování dotazníku motivováni různými způsoby:

- a) penězi, dárkem nebo poskytnutím výhod – použití této motivace může vést k nehodnotně vyplněným dotazníkům, pokud je však tato forma motivace zvolena, měla by být odměna malé hodnoty,
- b) vysvětlením důležitosti respondenta v roli vyplňovatele dotazníku,
- c) zaměřením na respondentovy hodnoty – například respondentovi objasníme, že vyplněním dotazníku bude nápomocen při zlepšení ochrany přírody,
- d) závazkem nebo protislužbou – například respondentům vysvětlíme, že příprava semináře, kterého se účastní, zabrala pro jejich maximální spokojenost mnoho času, a proto je prosíme o jejich pár minut strávených vyplněním našeho dotazníku,
- e) vyzdvihnutím výhod pro samotného respondenta – například respondentovi zdůrazníme, že vyplněním dotazníku pomůže zlepšení organizace hromadné dopravy ve městě.

[2012-01-5, <http://www.dotaznik-online.cz/motivace-vyplneni.htm>]

2.2. Vztah žáků k základní škole a přírodopisnému vzdělání

Vztahem žáků k základní škole, důvody oblíbenosti její návštěvy, oblíbenými a neoblíbenými předměty a názory žáků na své pedagogy se v posledních patnácti letech věnovalo několik studií. Ondrušková a kol. (1996a; 1996b), která se touto problematikou zabývala v polovině 90. let minulého století, odhalila následující skutečnosti:

- pouze necelá třetina respondentů navštěvovala ráda základní školu po celou dobu školní docházky,
- jako příčinu oblíbenosti návštěvy základní školy uvedlo nejvíce respondentů sociální hledisko, tedy setkávání se s kamarády a učiteli,
- příčina neoblíbenosti návštěvy základní školy byla samotná školní práce – učení, zkoušení, též byla jako důvod uváděna ve vyšší míře šikana ze strany učitelů,
- nejoblíbenějším předmětem se stala tělesná výchova, v popředí se vyskytla matematika a český jazyk,
- mezi méně oblíbené předměty se zařadila fyzika a chemie,
- třetina respondentů neměla oblíbeného učitele, další třetina respondentů měla jednoho či dva oblíbené učitele a pouze třetina respondentů měla více oblíbených učitelů na základní škole,
- na základní škole převažují učitelky nad učiteli,
- při porovnání vlastností a dovedností učitelů a učitelek se umístili lépe učitelé z hlediska zvládnutí kázně, autority a smyslu pro humor, učitelky byly více oceňovány z hlediska zájmu o žáky, smyslu pro zodpovědnost a o něco větší náročnost při zkoušení.

V rámci internetového šetření prováděla výzkumná agentura STEM/MARK v červnu 2011 výzkum na reprezentativním vzorku populace 15-59 let týkající se důležitosti a oblíbenosti předmětů vyučovaných na základní škole. Výzkum odhalil, že pro nejvíce respondentů byl neoblíbenějším předmětem tělocvik a za ním se v těsné blízkosti umístil zeměpis. [2012-02-10, <http://simar.cz/clanky/nejdulezitejsi-je-cestina,-nejoblíbenější-zemepis-a-telocvik.html>.]

Pavelková (2004) se zaměřila na rozdíly mezi chlapci a dívkami v postojích ke školním předmětům. U přírodovědných předmětů bylo zjištěno, že u přírodopisu a chemie nebyl významný rozdíl mezi chlapci a dívkami, ale u fyziky byl prokázán značný rozdíl, chlapci považovali fyziku za mnohem oblíbenější než dívky a také za méně obtížnou.

Postoji žáků druhého stupně základní školy k přírodopisu se zabývali Kubiátko a Vlčková (2011), kteří celkově výzkumem zjistili neutrální postoj žáků k přírodopisu. Dílčí zjištění bylo, že dívky vnímaly přírodopis pozitivněji než chlapci, k tomuto výsledku dospěli též Prokop a kol. (2007) a Höfer a Svoboda (2005). Dále Kubiátko a Vlčková (2011) odhalili, že žáci, kteří mají rádi přírodopis, vnímají tento předmět jako méně náročný, zároveň rádi při vyučování používají pomůcky a zabývají se experimenty.

Chudá (2007) zjistila, že ve výuce přírodopisu mají žáci nejraději živočichy, přírodu a vycházky do přírody.

Rusek (2011) se ve svém výzkumu zabýval výukou chemie na středních odborných školách nechemického směru. Při svém výzkumu došel k zjištění, že studenti středních odborných škol nechemického zaměření mají spíše negativní postoj k výuce chemie a chemie tak patří k méně oblíbeným předmětům. Čtvrtina dotazovaných uvedla, že důležitost chemie spočívá v bezpečnosti práce a v ochraně vlastního zdraví. Fakt, že je chemie užitečná pro běžného člověka, uvedla necelá polovina studentů. Dále výzkum zjistil, že necelou polovinu studentů bavil během výuky chemie pokus, který je vhodným motivačním prvkem ve výuce, ale bohužel se na mnohých středních odborných školách neprovádí z důvodu nedostatečného materiálního zázemí.

Vojtěšková (2011) zjišťovala, proč je chemie žáky základních škol negativně přijímána, a jaký mají žáci postoj k chemii a její výuce. Výzkum odhalil, že chemie je více než polovinou žáků 8. tříd oblíbena, ale v 9. třídě oblíbenost chemie prudce klesá a přechází více v neutrální postoj k tomuto předmětu. Více než polovina dotazovaných považuje chemii za zajímavou a čtvrtina dotazovaných nemá chemii rádo, protože jí nerozumí. Téměř všichni žáci uvedli, že mají v oblibě chemické pokusy prováděné během vyučování, a že oceňují použití pomůcek, které jim pomáhají lépe pochopit probírané učivo.

Bílá (2012) prováděla výzkum u vysokoškolských studentů, kterých se dotazovala na vztah k základnímu přírodopisnému vzdělání a celkovou oblíbenost návštěvy základní školy. Nejčastějším důvodem oblíbenosti návštěvy základní školy se stal kolektiv spolužáků a nejoblíbenějším předmětem tělesná výchova, naopak důvodem neoblíbenosti školní docházky byly úkoly, strach ze zkoušení a neoblíbený učitel. Dále zjistila, že většinu respondentů vyučovaly přírodopis na 2. stupni základní školy nebo nižším stupni víceletého gymnázia vždy ženy, a že více než polovina učitelů/učitelek přírodopisu uměla zaujmout žáky svým výkladem a motivovat je k hlubšímu studiu.

3. METODIKA

3.1. Způsob sběru dat pro diplomovou práci

Při zpracování vybraného tématu Respondent (student SŠ) a přírodopisné vzdělání na základní škole byla použita metoda dotazníkového šetření a následné zpracování získaných informací.

3.2. Tvorba dotazníku

Dotazník byl sestaven dle zásad konstrukce dotazníku (viz kapitola 2. Teoretická část). Tvorba dotazníku probíhala ve spolupráci s Markétou Bílou, která se zabývala tématem Respondent (vysokoškolský student) a základní přírodopisné vzdělání, a část otázek zadávala respondentům studujících vysokou školu. Z důvodu možnosti následného srovnání odpovědí u respondentů ze střední a z vysoké školy se oba dotazníky v 21 otázkách vzájemně shodují. Celkem je dotazník složen z 29 otázek, na začátek dotazníku jsou umístěny faktografické otázky, které podávají informace o respondentovi z hlediska pohlaví, věku, střední školy a ročníku. Z důvodu možnosti srovnání výsledků dotazníkového šetření byly použity čtyři otázky (otázka č. 4., 9., 10. a 20.) z výzkumu „ŠKOLA“, které uskutečnil Institut dětí a mládeže Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy České republiky na přelomu května a června 1996 prostřednictvím tazatelů agentury AMASIA (Agentura marketingových a sociálně informačních analýz). Tento výzkum se zabýval vztahem žáků k základní škole, takže se z části jednalo o stejnou problematiku jako u této diplomové práce (viz Ondrušková a kol., 1996a; 1996b).

3.3. Předvýzkum - zkušební varianta dotazníku

Před vlastním zadáváním dotazníků na konkrétní školy byl proveden tzv. předvýzkum, kdy byla předložena 20 respondentům zkušební varianta dotazníku. Respondenti byli též požádáni o krátké vyjádření k srozumitelnosti a jasnosti otázek v dotazníku. Po vyhodnocení výsledků zkušební varianty dotazníku byly otázky upraveny a přizpůsobeny dle připomínek respondentů. Výsledky zkušební varianty dotazníku nejsou zahrnuty do výsledků dotazníkové šetření, posloužily pouze k úpravě a vytvoření konečné varianty dotazníku.

3.4. Respondenti dotazníkového šetření

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 152 respondentů ze tří středních škol v Českých Budějovicích. Respondenty byli současní středoškolští studenti, přičemž dotazníkové šetření se týkalo informací z doby jejich docházky do základní školy nebo nižšího stupně víceletého gymnázia, kdy absolvovali základní vzdělání. Na Střední zdravotnické škole (SZŠ) byl dotazník zadán 86 studentům z prvního, druhého, třetího a čtvrtého ročníku (viz Tabulka 2). Na Česko-anglickém gymnáziu (ČAG) byl dotazník zadán 39 studentům třetího a čtvrtého ročníku. Na Střední škole a Vyšší odborné škole cestovního ruchu (SŠCR) byl dotazník zadán 27 studentům prvního ročníku obor kuchař-číšník. Na dotazníkovém šetření se podílelo 123 žen a 29 mužů (viz Tabulka 1). Věkové rozložení respondentů se pohybovalo v rozmezí od 15 do 21 let (viz Graf 1).

Tabulka 1: Počet respondentů dle střední školy a pohlaví

Škola	Pohlaví		Celkem
	Žena	Muž	
ČAG	20	19	39
SŠCR	27	0	27
SZŠ	76	10	86
Celkem	123	29	152

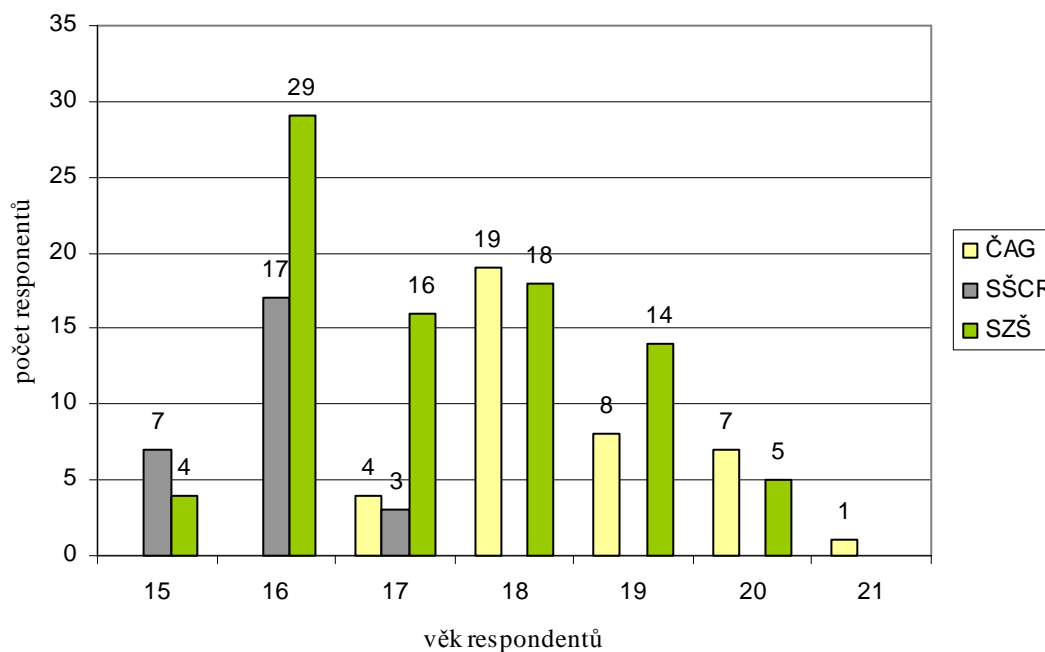
Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 2: Počet respondentů dle střední školy a ročníku

Škola	Počet respondentů podle ročníku				Celkem
	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník	
ČAG	0	0	19	20	39
SŠCR	27	0	0	0	27
SZŠ	22	26	17	21	86
Celkem	49	26	36	41	152

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 1: Věkové rozdělení respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

3.5. Zadávání dotazníku

Dotazník byl zadán v časovém období březen až květen 2011. Při zadávání všech dotazníků jsem byla osobně přítomna. Snažila jsem se tak předejít možným nejasnostem, které mohly během dotazníkové šetření nastat. Zároveň jsem studenty

seznámila se záměrem dotazníkového šetření a byla k dispozici pro zodpovězení možných dotazů spojených s dotazníkem. Dále jsem studenty upozornila, že získané informace budou sloužit pouze k vypracování diplomové práce, a proto je prosím o pravdivé a úplné odpovědi.

Vyplňování dotazníku proběhlo na všech středních školách za stejných podmínek, všichni studenti nebyli při vyplňování dotazníku časově omezeni.

3.6. Vyhodnocování dotazníku a zpracování získaných údajů

Odpovědi na všech 29 otázek od 152 respondentů byly přepsány do prostředí Microsoft Excel, kde byly následně zpracovány a vyhodnoceny pomocí tabulek a grafů. V kapitole Výsledky jsou jednotlivé tabulky a grafy uvedeny a slovně vyhodnoceny.

Číselné údaje u tabulek a grafů v kapitole Výsledky jsou vyjádřeny procentuálně, z důvodu přehlednosti bylo použito zaokrouhlení na jedno desetinné místo. V příloze jsou uvedeny tabulky s počty odpovědí na jednotlivé otázky, kdy otázky s více možnostmi odpovědi byly vyhodnoceny váženým průměrem a zaokrouhleny na dvě desetinná místa.

4. VÝSLEDKY

Následující pasáž o rozsahu (str. 19 - 49) obsahuje utajované skutečnosti a je obsažena pouze v archivovaném originále diplomové práce uloženém na Pedagogické fakultě JU.

5. DISKUZE

Následující pasáž o rozsahu (str. 50 - 56) obsahuje utajované skutečnosti a je obsažena pouze v archivovaném originále diplomové práce uloženém na Pedagogické fakultě JU.

6. ZÁVĚR

Předložená diplomová práce měla za cíl zjistit pomocí dotazníkového šetření roli základní školy a přírodopisného vzdělání v životě respondentů na 2. stupni základní školy nebo nižším stupni víceletého gymnázia.

V teoretické části diplomové práce byla na základě studia odborné literatury zpracována literární rešerše týkající se problematiky dotazníkového šetření. Teoretická část práce se rovněž zabývala rozborem předchozích výzkumů a studií, které byly zaměřeny na podobné téma jako tato diplomová práce. Na základě těchto poznatků byl sestaven dotazník.

Vypracovaný dotazník byl osobně distribuován a zadáván studentům třech středních škol v Českých Budějovicích. Dotazníkové šetření na vybraných školách proběhlo bez komplikací a setkalo se s ochotou ze strany ředitelů, učitelů i studentů. Poté byla provedena analýza dotazníkového šetření a její výsledky jsou uvedeny v kapitole Výsledky a Diskuze.

Následující přehled shrnuje nejdůležitější zjištění získané dotazníkovým šetřením.

1. Hlavním důvodem obliby docházky do základní školy byl u respondentů českobudějovických středních škol kolektiv spolužáků. Byla tedy podpořena hypotéza, že hlavním důvodem obliby docházky do základní školy je možnost pobývat ve společnosti spolužáků.
2. Nejčastějším důvodem, proč respondenti nechodili rádi na základní školu, byl fakt, že se při výuce nudili.
3. V otázkách zjišťujících oblíbenost předmětů na 2. stupni základní školy nebo nižším stupni víceletého gymnázia se nejvíce oblíbeným předmětem stala tělesná výchova a nejvíce neoblíbeným předmětem fyzika.
4. Důvodem oblíbenosti některého předmětu byl u nejvíce respondentů osobní zájem o předmět. Jako důvod neoblíbenosti některého předmětu uvedlo nejvíce respondentů osobnost učitele.
5. Z přírodovědných předmětů (přírodopis, fyzika, chemie, matematika) patřil k neoblíbenějšímu předmětu přírodopis, což potvrzuje i předem danou hypotézu.

6. Z otázek zaměřených na roli učitelů a učitelek na základní škole a nižším stupni víceletého gymnázia vyplývá, že na školách bylo více učitelek než učitelů. Tento výsledek podporuje hypotézu, že na těchto školách převažují učitelky nad učiteli.

V otázkách týkajících se postavení přírodopisu patřil přírodopis u většiny respondentů mezi oblíbené předměty. Bylo zjištěno, že ženy projevily pozitivnější postoj k přírodopisu než muži. Nejčastějším důvodem oblíbenosti přírodopisu byla zajímavá látka probíraná při hodinách přírodopisu. Respondenti, kteří neměli přírodopis rádi, sdělili jako důvod neoblíby přírodopisu obtížnost probírané látky. Nejvíce respondentů vyučovaly předmětu přírodopis vždy ženy. Jednoho stálého učitele/učitelku přírodopisu měla po celou dobu školní docházky necelá polovina respondentů. Více než polovina vyučujících přírodopisu uměla respondenty zaujmout svým výkladem a motivovat je k hlubšímu studiu. Během hodin přírodopisu nechodila nikdy do terénu více než čtvrtina respondentů. U respondentů byla nejoblíbenější organizační formou ve výuce přírodopisu skupinová práce. Většina respondentů uvedla, že si odnesli více vědomostí z hodin přírodopisu, kdy vyučující předvedl pokus nebo vysvětlil probíranou problematiku s využitím biologického modelu či přírodniny. Alespoň jednou se téměř dvě třetiny respondentů setkaly s badatelsky orientovaným vyučováním přírodopisu, většina respondentů hodnotila tuto formu výuky jako zajímavější oproti běžné výuce přírodopisu.

Rozdíl v hlubším vztahu k přírodopisu na základní škole mezi studenty gymnázií a středních odborných škol s maturitou a mezi studenty středních odborných škol bez maturity se zdál být vcelku patrný. Výsledky ale nepodpořily ani nevyvrátily hypotézu, že by studenti gymnázií a středních odborných škol s maturitou měli na základní škole k přírodopisu bližší vztah než studenti středních odborných škol bez maturity.

Při celkovém hodnocení přírodopisu z pohledu respondentů vyplývá, že respondenty bavily nejvíce hodiny přírodopisu, při kterých se mohli sami aktivně zapojit (např. samostatná práce s mikroskopem, hodiny strávené v terénu, demonstrace pokusů a pomůcek).

Alespoň jednoho oblíbeného učitele měla téměř většina respondentů. Osobní sympatie k vyučujícímu se staly nejčastějším důvodem oblíbenosti učitelů/učitelek na základní škole nebo nižším stupni víceletého gymnázia. O učitelské profesi uvažují díky ovlivnění učitelem/učitelkou dvě pětiny respondentů. Respondenti spatřili několik rozdílů v porovnání vlastností mužů – učitelů a žen – učitelek. Učitelé měli větší autoritu, smysl pro humor, smysl pro spravedlnost a lépe si uměli udržet kázeň. Učitelky měly lepší výklad, větší smysl pro zodpovědnost a větší zájem o žáky. Při hodnocení schopností a dovedností učitelů/učitelek přírodopisu na 2. stupni základní školy nebo nižším stupni víceletého gymnázia respondenti nejčastěji uváděli, že jejich učitelé uměli pojmenovat rostlinné a živočišné druhy. Respondenti rovněž na svých učitelích/učitelkách přírodopisu ocenili, že jim uměli vysvětlit funkce lidského těla a ochotně odpovídali na jejich kladené otázky

Přínos výsledků dotazníkového šetření lze spatřit především v získání zpětné vazby od žáků o jejich hodnocení základního přírodopisného vzdělání, kterého se jim dostalo na 2. stupni základní školy nebo nižším stupni víceletého gymnázia. V budoucnu lze výsledky dotazníkového šetření využít k implementaci nových prvků do výuky přírodopisu, které by mohly vést ke zvýšení atraktivity přírodopisu a stoupajícímu zájmu o tento předmět.

7. SEZNAM LITERATURY

1. BÍLÁ M., 2012: *Respondent (vysokoškolský student) a základní přírodopisné vzdělání*. Diplomová práce, školitel PaedDr. Radka Závodská, Ph.D. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 106 s.
2. DISMAN M., 2002: *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.
3. DITRICH P., 1993: *Pedagogicko-psychologická diagnostika*. Jinočany: Nakladatelství a vydavatelství H&H, 121 s. ISBN 80-85467-06-2.
4. FERJENČÍK J., 2000: *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. Praha: Portál, 256 s. ISBN 80-7178-367-6.
5. GAVORA P., 2000: *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
6. GAVORA P., 1996: *Výzkumné metody v pedagogice: příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 130 s. ISBN 80-85931-15-X.
7. HENDL J., 2005: *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
8. HÖFER G., SVOBODA E., 2005: *Některé výsledky celostátního významu "Vztah žáků ZŠ a SŠ k výuce obecně a zvláště pak k výuce fyziky"*. In: *Moderní trendy v přípravě učitelů fyziky. 2, Rámcové vzdělávací programy*. Plzeň: Západočeská univerzita, s. 52-70. ISBN 80-7043-418-X.
9. CHRÁSKA M., 2007: *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
10. CHUDÁ J., 2007.: *Postoje žiaků a učitelův přírodopisu k predmetu prírodopis*. e-Pedagogium, 2, s. 52–70. ISSN 1213-7758.
11. KOZEL R., 2006: *Moderní marketingový výzkum*. Praha: Grada, 277 s. ISBN 80-247-0966-X.
12. KUBIATKO M., VLČKOVÁ J., 2011: *Návrh výzkumného nástroje na zkoumání postojů žáků 2. stupně ZŠ k přírodopisu*. Scientia in educatione, 1, s. 49-67. ISSN 1804-7106.

13. MIOVSKÝ M., 2006: *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
14. ONDRUŠKOVÁ M., PAJKRT P., ŠVESTKA V., 1996a: *Respondent a škola*. Učitelské noviny, 36, s. 15-17.
15. ONDRUŠKOVÁ M., PAJKRT P., UNGR V., 1996b: *Respondent a škola*. Učitelské noviny. 37, s. 15-16.
16. PAVELKOVÁ I., 2005: *Postoje chlapců a dívek ke školním předmětům*. In: HELLER D., PROCHÁZKOVÁ J., SOBOTKOVÁ I. (ed.). *Psychologické dny 2004: Svět žen a svět mužů: polarita a vzájemné obohacování*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 26-27. ISBN 80-244-1059-1.
17. PETRUSEK M., 1993: *Teorie a metoda v moderní sociologii*. Praha: Karolinum, 204 s. ISBN 80-7066-799-0.
18. POLONSKÝ D., 2000: *Úvod do sociologického výzkumu*. Topolčany: Prima print, 200 s. ISBN 80-968110-2-9.
19. PROKOP P., PROKOP M., TUNNICLIFFE S. D., 2007b: *Is biology boring? Student attitudes toward biology*. Journal of Biological Education, 1, s. 36-39.
20. PUNCH K. F., 2008: *Základy kvantitativního šetření: praktická příručka pro studenty*. Praha: Portál, 152 s. ISBN 978-80-7367-381-9.
21. REICHEL J., 2009: *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 184 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
22. RUSEK M., 2011: *Postoj žáků k předmětu chemie na středních odborných školách*. Scientia in educatione, 2, s. 23-37. ISSN 1804-7106.
23. SKALKOVÁ J., BACÍK F., HELUS Z., SKALKA J. a KALOUS J., 1983: *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 194 s.
24. SKUTIL M., BARTOŠOVÁ I., FABEROVÁ M., HAVIGER J., HAVIGEROVÁ J. M., CHRÁSKA M., JUKLOVÁ K., KŘOVÁČKOVÁ B., MANĚNOVÁ M., PRŮCHA J., ZIKL P. a ŽUMÁROVÁ, 2011: *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 254 s. ISBN 978-80-7367-778-7.

25. ŠVARŤÍČEK R., ŠEĐOVÁ K., JANÍK T., KAŠČÁK O., MIKOVÁ M., NEDBÁLKOVÁ K., NOVOTNÝ P., SEDLÁČEK M. a ZOUNEK J., 2007: *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
26. VOJTĚŠKOVÁ P., 2011: *Chemie očima žáků základních škol*. Bakalářská práce, školitel Mgr. Irena Plucková, Ph.D. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Pedagogická fakulta, 45 s.

Elektronické zdroje:

27. *Dotazník – online* [online]. 2007, [cit. 2012-01-5]. Dostupné z:
<http://www.dotaznik-online.cz/motivace-vyplneni.htm>
28. Výzkumná agentura STEM/MARK. 2011: *Nejdůležitější je čeština, nejoblíbenější zeměpis a tělocvik* [online]. [cit. 2012-02-10]. Dostupné z:
<http://simar.cz/clanky/nejdulezitejsi-je-cestina,-nejoblibenejsi-zemepis-a-telocvik.html>

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AMASIA – Agentura marketingových a sociálně informačních analýz

BOV – Badatelsky orientované vyučování

ČAG – Česko-anglické gymnázium

DVPP – Další vzdělávání pedagogických pracovníků

NSG – Nižší stupeň víceletého gymnázia

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

SOŠ – Střední odborná škola

SŠ – Střední škola

SŠCR – Střední škola a Vyšší odborná škola cestovního ruchu

SZŠ – Střední zdravotnická škola

ZŠ – Základní škola

9. SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1: Počet respondentů dle střední školy a pohlaví

Tabulka 2: Počet respondentů dle střední školy a ročníku

Tabulka 3: Oblíbenost návštěvy základní školy (%)

Tabulka 4: Srovnání oblíbenosti návštěvy ZŠ u všeobecných a přírodovědných předmětů (%)

Tabulka 5: Míra oblíbenosti předmětů na ZŠ nebo NSG (%)

Tabulka 6: Míra oblíbenosti přírodovědných předmětů na ZŠ nebo NSG (%)

Tabulka 7: Míra oblíbenosti přírodopisu a chemie na ZŠ nebo NSG (%)

Tabulka 8: Důvody oblíbenosti některých předmětů (%)

Tabulka 9: Důvody oblíbenosti přírodopisu (%)

Tabulka 10: Důvody neoblíbenosti přírodopisu (%)

Tabulka 11: Důvody neoblíbenosti předmětů (%)

Tabulka 12: Důvody oblíbenosti některých učitelů/učitelek na 2. stupni ZŠ nebo NSG (%)

Tabulka 13: Vliv vyučujícího na rozhodování žáka ohledně učitelské profese (%)

Tabulka 14: Vliv učitele/učitelky přírodopisu na žáka (%)

Tabulka 16: Zastoupení badatelsky orientovaného vyučování ve výuce přírodopisu na 2. stupni ZŠ nebo NSG (%)

Tabulka 15: Vliv vztahu oblíbenosti/neoblíbenosti přírodopisu k ostatním přírodovědným předmětům dle pohlaví (%)

Tabulka 17: Hodiny přírodopisu strávené v terénu – sběr přírodnin, pozorování živočichů (%)

Tabulka 18: Oblíbenost různých činností při výuce přírodopisu (%)

Tabulka 19: Porovnání vlastností učitelů a učitelek (%)

Tabulka 20 : Žákův zájem o přírodopis na ZŠ s jeho výhledem hlubšího studia na SŠ dle pohlaví (%)

Tabulka 21: Žákův zájem o přírodopis na ZŠ s jeho výhledem hlubšího studia na SŠ dle školy (%)

Tabulka 22 : Získání více vědomostí výkladem zpeštěným o pokus nebo biologický model (%)

Tabulka 23: Oblíbenost samostatné práce s mikroskopem nebo s biologickým modelem (%)

Tabulka 24: Důvody oblíbenosti laboratorních cvičení z přírodopisu (%)

Tabulka 25: Schopnosti a dovednosti učitelů přírodopisu (%)

Tabulka 26: Rozhodnutí výběru střední školy vlivem přírodopisu (%)

Graf 1: Věkové rozdělení respondentů

Graf 2: Důvody a pořadí oblíbenosti návštěvy základní školy (%)

Graf 3: Důvody neoblíbenosti návštěvy základní školy (%)

Graf 4: Počet učitelů a učitelek na ZŠ a NSG (%)

Graf 5: Oblíbenost učitelů/učitelek na 2. stupni ZŠ nebo NSG (%)

Graf 6: Vliv vyučujícího na rozhodování žáka ohledně učitelské profese (%)

Graf 7: Pohlaví vyučujících přírodopisu (%)

Graf 8: Počet učitelů/učitelek přírodopisu na 2.stupni ZŠ nebo NSG (%)

Graf 9: Vliv učitele/učitelky přírodopisu na žáka (%)

Graf 10: Vliv vztahu oblíbenosti/neoblíbenosti přírodopisu k ostatním přírodovědným předmětům (%)

Graf 11: Žákův zájem o přírodopis na ZŠ s jeho výhledem hlubšího studia na SŠ (%)

Graf 12: Získání více vědomostí výkladem zpestřeným o pokus nebo biologický model (%)

Graf 13: Oblíbenost samostatné práce s mikroskopem nebo s biologickým modelem (%)

Graf 14: Názor respondentů na badatelsky orientované vyučování přírodopisu z hlediska zajímavosti (%)

Graf 15: Rozhodnutí výběru střední škole vlivem přírodopisu (%)

Graf 16: Rozdíl v kvalitě a způsobu výuky přírodopisu/biologie na základní a střední škole (%)

Graf 17: Využití vědomostí z přírodopisu v běžném životě (%)

10. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Dotazník k diplomové práci na téma Respondent (student SŠ)
a přírodopisné vzdělání na základní škole

Příloha č. 2 – Tabulky s počty odpovědí na jednotlivé otázky

Příloha č. 1 - Dotazník k diplomové práci na téma Respondent (student SŠ)
a přírodopisné vzdělání na základní škole

Dotazník k diplomové práci na téma
RESPONDENT (STUDENT SŠ) A PŘÍRODOPISNÉ VZDĚLÁNÍ
NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE

Dobrý den, studuji Pedagogickou fakultu Jihočeské univerzity obor PŘ-Ch pro základní školy. Prosím Vás tímto o vyplnění tohoto dotazníku, který bude součástí mé diplomové práce. Dotazník je zcela anonymní. Děkuji Vám za Vaši ochotu a čas.

Ludmila Řeháčková

Pohlaví: muž
 žena

Střední škola (název): gymnázium
 střední škola
 střední odborná škola
 odborné učiliště s maturitou
 odborné učiliště bez maturity

Ročník:

Věk:

Vysvětlivky zkratk: ZŠ – Základní škola

NSG – Nižší stupeň víceletého gymnázia

1. Chodil/a jste rád/a do základní školy (ZŠ)?
 - A) ano, po celou dobu studia
 - B) ano, ale spíše na 1.stupni
 - C) ano, ale spíše na 2.stupni (nižším stupni víceletého gymnázia - NSG)
 - D) ne, jen občas
 - E) ne, nikdy

2. Do ZŠ jste chodil/a rád/a kvůli: (vyberte tři možnosti a seřad'te je podle oblíbenosti)
 - učení
 - všeobecným předmětům
 - přírodovědným předmětům
 - učitelům
 - spolužákům
 - přestávkám
 - kroužkům
 - tělesné výchově
 - jiným důvodům: _____

3. Do ZŠ jste nechodil/a rád/a kvůli: (můžete vybrat jednu i více možností)
 - náročnosti učení
 - šikaně spolužáků
 - neoblíbeným učitelům
 - úkolům
 - nudě při výuce
 - strachu ze zkoušení
 - jiným důvodům

4. Jak jste měl/a oblíbené uvedené předměty na ZŠ nebo NSG? (udělejte křížek do příslušné kolonky, pokud jste se s tímto předmětem na ZŠ nebo NSG setkali)

Předmět	Oblíbenost		
	Velmi oblíbený	Vcelku oblíbený	Neoblíbený
Český jazyk			
Matematika			
Fyzika			
Přírodopis			
Chemie			
Dějepis			
Zeměpis			
Cizí jazyky			
Hudební výchova			
Tělesná výchova			
Pracovní výchova			
Občanská výchova			
Rodinná výchova			

5. Co Vás na Vašich oblíbených předmětech bavilo? – důvody oblíbenosti (rozepište)
6. Pokud byl přírodopis Vaším oblíbeným předmětem na ZŠ, jaké byly důvody? (vyberte jednu i více možností)
- A) přírodopis nebyl můj oblíbený předmět (odpovězte na další otázku)
 - B) zajímavá látka
 - C) bavila mě laboratorní cvičení
 - D) bavily mě demonstrace pokusů učitelem
 - E) chození do terénu, sběr přírodnin a práce s nimi
 - F) znalosti přírodopisu jsem mohl/a uplatnit v běžném životě
 - G) dobrý učitel/ka
 - H) předmět mi šel
7. Proč nebyl přírodopis Vaším oblíbeným předmětem na ZŠ? (neodpovídají ti, kteří ho měli oblíbený, vyberte jednu i více možností)
- A) obtížnost probírané látky
 - B) neoblíbený učitel/ka
 - C) nebavila mě laboratorní cvičení
 - D) neměl/a jsem rád/a práci ve skupině
 - E) nezajímavá témata
8. Co Vás na Vašich neoblíbených předmětech nebavilo? Proč jste tyto předměty neměli rádi? – důvody neoblíbenosti (rozepište)
9. Na 2. stupni ZŠ nebo NSG, na kterou jste chodil/a, byla následující situace:
- A) měly velkou převahu ženy (učitelky)
 - B) bylo tam více učitelek než učitelů
 - C) počet učitelů a učitelek byl vyrovnaný
 - D) bylo tam o něco více mužů
 - E) měli tam velkou převahu muži (učitelé)
10. Měl/a jste na 2. stupni ZŠ nebo NSG oblíbené učitele/učitelky?
- A) ano, většinu těch, kteří tam učili
 - B) ano, několik
 - C) ano, ale jen jednoho-dva
 - D) ne, neměl
 - E) nevzpomínám si

11. Jaké byly Vaše důvody oblíbenosti učitelů/učitelek na 2. stupni ZŠ nebo NSG?
Napište i další příklady. (neodpovídají ti, kteří neměli žádné/ho oblíbené/ho učitele)
- A) sympatičnost
 - B) důvěra
 - C) vtipnost
 - D) spravedlivost
 - E) trpělivost
 - F) kvalitní výklad látky

Další: _____

12. Ovlivnil/a Vás nějaký/á učitel/ka natolik, že jste někdy uvažoval/a o učitelské profesi?

- A) ano
- B) ne

13. Vašimi učiteli **přírodopisu** na 2. stupni ZŠ nebo NSG byli/y:

- A) vždy ženy
- B) vždy muži
- C) převážně ženy
- D) převážně muži
- E) poměr mezi ženami a muži byl vyrovnaný

14. Měl/a jste na 2. stupni ZŠ nebo NSG jednoho nebo více učitelů/učitelek přírodopisu?

- A) jednoho po celou dobu
- B) dva
- C) více

15. Dokázal/a Vás na 2. stupni ZŠ nebo NSG učitel/ka přírodopisu zaujmout svým výkladem a motivovat Vás k hlubšímu studiu?

- A) určitě ano
- B) spíše ano
- C) spíše ne
- D) určitě ne

16. Myslíte si, že Vaše oblíbenost/neoblíbenost přírodopisu má vliv i na vztah k ostatním přírodovědným oborům (chemie, fyzika, matematika)?
- A) ano, hodně
 - B) ano, trochu
 - C) ne
17. Setkal/a jste se s badatelsky orientovaným vyučováním přírodopisu na 2. stupni ZŠ nebo NSG, kdy jste sami na základě předchozích znalostí či provedených pozorování a pokusů dospěli k novému závěru či vyřešili daný problém nebo ověřili předchozí hypotézu?
- A) ano, často
 - B) ano, občas
 - C) pouze výjimečně
 - D) nikdy
18. Chodili jste na 2. stupni ZŠ nebo NSG v rámci hodin přírodopisu do terénu, kde jste například sbírali přírodniny nebo pozorovali živočichy?
- A) ano, často
 - B) ano, občas
 - C) skoro nikdy
 - D) nechodili
19. Při hodinách přírodopisu Vás nejvíce bavil: (udělejte křížek do příslušné kolonky, pokud jste se s touto činností při výuce přírodopisu na ZŠ nebo NSG setkali)

Činnost	Oblíbenost		
	Hodně bavil	Vcelku bavil	Vůbec nebavil
Samostatný výklad učitele/ky			
Samostatná práce			
Práce ve skupinách			
Práce na projektech			
Demonstrace pokusů a pomůcek			
Práce v terénu			
Práce s pracovními listy			
Práce s přírodninami			

20. Porovnání vlastností učitelů a učitelek přírodovědných předmětů (chemie, fyzika) na 2. stupni ZŠ nebo NSG: (udělejte křížek do příslušné kolonky)

Vlastnosti	Výběr učitele/učitelky				
	Rozhodně učitelky	Spíše učitelky	Nebyly žádné rozdíly	Spíše učitelé	Rozhodně učitelé
Autorita					
Lepší výklad					
Smysl pro humor					
Náročnost zkoušení					
Zvládnutí kázně					
Smysl pro spravedlnost					
Smysl pro zodpovědnost					
Zájem o žáky					

21. Zajímal a bavil Vás přírodopis na ZŠ nebo NSG natolik, že jste věděl/a, že se mu budete chtít na střední škole hlouběji věnovat, například na seminářích?

- A) určitě ano
- B) spíše ano
- C) spíše ne
- D) určitě ne

22. Souhlasíte s tím, že jste si odnesl/a více vědomostí z hodin, kdy učitel/učitelka pouze nevykládal/a novou látku, ale předvedl/a nějaký pokus k tématu, nebo vysvětloval/a danou problematiku na biologickém modelu (přírodnina, biologický materiál, pomůcka)?

- A) určitě ano
- B) spíše ano
- C) nevím
- D) spíše ne
- E) určitě ne

23. Bavila Vás samostatná práce s mikroskopem nebo s biologickým modelem?

- A) ano
- B) ne
- C) bylo mi to jedno
- D) nikdy jsem takto samostatně nepracoval/a

24. Proč Vás bavila laboratorní cvičení z přírodopisu? (můžete uvést 1 nebo více možností)

- A) mohl/a jsem pracovat samostatně
- B) byl/a jsem zvědavý/a na výsledek
- C) rád/a jsem pracoval/a s mikroskopem, s přírodninami
- D) rád/a jsem dělal/a pokusy
- E) laboratorní cvičení mě nebavila

25. Které schopnosti a dovednosti měli Vaši učitelé přírodopisu na 2. stupni ZŠ nebo NSG: (udělejte křížek do příslušné kolonky)

Schopnosti a dovednosti	Odpovědi		
	Ano	Někdy	Ne
Ochota odpovídat na otázky			
Uměli pojmenovat rostl. a živ.druhy			
Vtáhli nás do badatelského přístupu k přírodě			
Uměli získat náš zájem o přírodu			
Vysvětlili nám zásady zdravého život.stylu			
Uměli nám vysvětlit, jak funguje lidské tělo			
Poučili nás o sexuálním životě			
Přivedli nás k lásce ke zvířatům			

26. Pokud jste se setkal/a s badatelsky orientovaným vyučováním na 2. stupni ZŠ nebo NSG, přišel Vám tento způsob vyučování zajímavější než běžné hodiny přírodopisu?

- A) určitě ano
- B) spíše ano
- C) spíše ne
- D) určitě ne
- E) nesetkal/a

27. Ovlivnil Vás přírodopis na 2. stupni ZŠ nebo NSG natolik, že jste se rozhodl vybrat střední školu se zaměřením na biologii? (např.střední zdravotnická škola, střední škola zemědělská)

- A) ano
- B) ne

28. Pocítil/a jste rozdíl ve výuce přírodopisu/biologii na základní škole a na střední škole a jaký?

- A) ano
- B) částečně
- C) ne

Jaký:

29. Souhlasíte s tím, že své vědomosti z přírodopisu na 2. stupni ZŠ/biologie na NSG využíváte v běžném životě, například vědomosti o lidském těle, o názvech rostlin a stromů, o činnosti mikroorganismů? Pokud souhlasíte, napište i další příklady.

- A) ano, souhlasím
- B) ne, nesouhlasím

Další vědomosti:

Příloha č. 2 – Tabulky s počty odpovědí na jednotlivé otázky

Následující pasáž obsahuje utajované skutečnosti – tabulky s počty odpovědí na jednotlivé otázky a je obsažena pouze v archivovaném originále diplomové práce uloženém na Pedagogické fakultě JU.